

Κυριαρχεί ιδεολογική άκαμψία

Γράφει ο Γ. - Σ. Πρεβελάκης

Η Νέα Δημοκρατία δεν πάσχει από έλλειψη ιδεολογίας. Διαθέτει ιδεολογικό πλαίσιο: το οποίο όμως, καθώς έχει επιβληθεί ως η απόλυτη Αλήθεια, και μόνον κατά αποχρώσεις διαφοροποιείται από το αντίπαλο πασοκικό, δεν γίνεται αντιληπτό. Η ιδεολογική απόσταση στο έσω-τελικό των δύο μεγάλων κομμάτων εξουσίας, δηλαδή μεταξύ των μελών, είναι σαφώς μεγαλύτερη.

Η Ελλάδα ζει εδώ και δεκαετίες σε ένα ισοπεδωτικό πνευματικό κομφορμισμό. Η ιδεολογική όρθοδοξία έχει αναχθεί σε προϋπόθεση για την πολιτική –και όχι μόνον– επιβίωση. Όσοι επεχείρησαν να διευρύνουν τα ιδεολογικά σύνορα απεβλήθησαν. Οι υπόλοιποι διδάχθηκαν την αυτολογοκρισία. Η αντίφαση ανάμεσα στις πεποιθήσεις και τις δηλώσεις φθάνει ως την κορυφή της έκτελεστικής εξουσίας. Κέρβεροι φυλάσσουν, εκ δεξιών και ευνύμων, τα σύνορα του ιδεολογικού consensus. Οι εύκολως εξαπολύμενες προσωπικές επιθέσεις αντικαθιστούν και τελικά καταργούν την επιχειρηματολογία. Η de facto πλήρης άνοχη σε παρανομίες και παραβατικότητες συνυπάρχει με την μηδενική άνοχη στις «αίρετικές» απόψεις.

Σε μία χώρα-σταυροδρόμι για εξωγενή γεωπολιτικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα, με την συνεπαγόμενη παρουσία ύπηρεσιών ποικίλων προελεύσεων και αποχρώσεων, η σκιά της «προδοσίας» νομιμοποιεί και τροφοδοτεί άενάως τα έγγενη λογοκριτικά αντανάκλαστικά. Προσπαθώντας, έστω και καλή τη πίστει, να προστατεύσουν τα έθνικά συμφέροντα, οι φύλακες της ιδεολογικής όρθοδοξίας τα υποθηκεύουν.

Τα έθνικά συμφέροντα κινδυνεύουν πολύ περισσότερο από την αδυναμία της προσαρμογής σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο. Προϋπόθεση προσαρμογής είναι η σύγκρουση των ιδεών, η έλευθερία της έκφρασης, η εξερεύνηση προς πολλαπλές κατευθύνσεις. Όταν οι πρωτοπόροι των ιδεολογικών αναζητήσεων περιθωριοποιούνται, υφίστανται προσωπικές επιθέσεις, αποκλεισμούς, ακόμη και βία, η κοινωνία έχει αυτο-στερηθεί το βασικό μέσον για την ανανέωσή της. Αργά ή γρήγορα, η απόσταση ανάμεσα στις άπληρχαιωμένες πεποιθήσεις και την εξελισσόμενη πραγματικότητα επιφέρει ήττες και καταστροφές.

Η Αλβανία κατέρρευσε πλήρως, έπειδή επί μακρόν υπερασπίστηκε μίαν άκαμπτη ιδεολογική όρθοδοξία –όπως, κατ' αναλογία, και οι υπόλοιπες κομμουνιστικές χώρες του γεωγραφικού μας περιγύρου. Οι εξελίξεις αυτές σήμερα τούς επιβάλλουν ευελιξία και προσαρμοστικότητα. Η Τουρκία, μετά από δεκαετίες ιδεολογικού κομφορμισμού, προσπαθεί να αντικαταστήσει τον άπληρχαιωμένο πλέον Κεμαλισμό με μία νέα ιδεολογία, προσαρμοσμένη στις διεθνείς συνθήκες, αλλά και θεμελιωμένη σε παραδοσιακές αξίες: ο οικοδομούμενος Δημοκρατικός Ισλαμισμός βρίσκεται στους αντίποδες της Κεμαλικής συμβολικής.

Η Ελλάδα έχει καταστεί πρωτοπόρος του κομφορμισμού, της ιδεολογικής ακινησίας και της ένδοστρέφειας στην περιοχή. Πουθενά, σε κανέναν έγχωριο πολιτικό σχηματισμό, δεν εμφανίζεται πραγματική τάση για ανανέωση: ιδεολογικός προβληματισμός θεωρείται η αναζήτηση της ορίμα αναλογίας ανάμεσα στον κρατισμό και τον νεοφιλελευθερισμό!

Πότε άραγε θά αποκαλυφθούν ζητήματα, λάθρα βιούντα σε ιδιωτικές, σχεδόν μυστικές συζητήσεις, όπως:

- Η «δομική» αλλαγή της κοινωνίας από τον συνδυασμό γήρανσης και μετανάστευσης. Ο «άφελληνισμός» των Ελλήνων από την κοινή εκπαιδευτική πολιτική των κομμάτων εξουσίας. Η χρεωκοπία της έπίσης κοινής «μακεδονικής» πολιτικής. Τα άρνητικά από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή η άνευθυντοποίηση διά της κοινοτικής αλληλεγγύης. Η καθοδήγηση - έγκατάλειψη της νεολαίας προς την ήσσονα προσπάθεια και τις μέγιστες απαιτήσεις. Η παγίδα του Κυπριακού, η οποία καθιστά τα έλληνικά συμφέροντα δημιο των ευρωπαϊκών άμφισυμίων έναντι της Τουρκίας. Οι «μαύρες τρύπες» της ιστορικής μνήμης: σύγκρουση κοσμοπολιτικού Έλληνισμού και έπαρχιακού Έλλαδισμού, διαγραφή της Βασιλείας, ταύτιση του Ιωάννη Μεταξά με τον Γεώργιο Παπαδόπουλο, κ.ο.κ.

Η απάντηση στα ζητήματα αυτά δεν είναι προφανής. Πρέπει να κλείσουν τα σύνορα στην μετανάστευση ή να οικοδομηθεί μία πολυεθνική Ελλάδα; Μήπως χρειάζεται «ρεαλισμός» ως προς τα έθνικά ζητήματα, όπως έπραξε ο Ντέ Γκώλ για την Άλγερια; Ο εύτελισμός της έκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας μήπως αναβαθμίζει άλλους πολιτικούς θεσμούς που εξασφαλίζουν δυνάμει έλεγχο, συνέχεια και σταθερότητα; Χωρίς θαρραλέα τοποθέτηση σε τέτοια έρωτήματα, ως μη γίνεται λόγος για ιδεολογικό προβληματισμό.

Το τίμημα της ανανέωσης είναι η λήξη του consensus και οι συνεπαγόμενες συγκρούσεις. Ύψηλό, αλλά μικρότερο από το κόστος της κατάρρευσης και της παρακμής, όπου οδηγούν αναπόφευκτα η ακινησία και ο κομφορμισμός.